

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:	3.Kf.700.532/2024/8.
A felperes:	felperes (felperes címe)
A felperes képviselője:	Ügyvédi Iroda1 (felperesi képviselő címe; eljáró képviselő: dr. Séllei Márton ügyvéd)
Az alperes:	vármegyei1 Rendőr- főkapitányság (alperes címe)
Alperes jogi képviselője:	dr. Pintér Gábor kamarai jogtanácsos
A per tárgya:	kártérítés és sérelemdíj megfizetése
A fellebbezést benyújtó fél:	alperes (20. ssz. alatt)
A fellebbezéssel támadott határozat:	Budapest Környéki Törvényszék 14.K.700.744/2024/19. számú ítélete

Í T É L E T

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 127.000 (százhuszonhétezer) forint másodfokú perköltséget.

A fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 1993. május 1. napjától állt az alperessel szolgálati jogviszonyban, kezdetben járőrként, majd vizsgáló beosztásban teljesített szolgálatot a helységi Rendőrkapitányság helységi Őrsparancsnokságon. A felperes már korábban folyamatosan derékbántalmakban szenvedett; a helységi Szakorvosi Rendelő, Sebészet II. 2011. március 22-i lelete szerint derékfájás miatt vizsgálták, és lumbágó isiással diagnosztizálták, amely tény az Egészségügyi Törzskönyvébe (a továbbiakban: EÜ Törzskönyv) is bejegyezték (12. oldal). A központi sebészeti szakrendelésén 2012. július 18-án kelt szakvélemény szerint a derékbántalmak miatt javasolt a kímélet, napi torna végzése, valamint a góckutatás.

[2] 2012. augusztus 5-én a felperesnek tanú őrsparancsnok kifejezett utasítására egy ún. töltő-ürítő helyet kellett arrébb tolnia, amely egy homokkal teli faláda, 1m x120 cm átmérőjű, magassága 90 cm. A súlya kb. 2-3 mázsa, és arra a célra szolgál, hogy amikor az állomány tagjai az őrsre érkeznek, a náluk lévő fegyver töltényét kiürítsék, azaz a tárazást kellett ezen töltő-ürítő láda felett elvégezni. A felperes a láda odébb tolására tanú nyomozó társával kapta az utasítást, amely szerint azt 1,5-2 m-rel kellett arrébb tolniuk. A művelet során a felperes érezte, hogy roppant egyet a dereka, majd nagyon elkezdett fájni. Az utasításra azért került sor, mert a rendőrkapitányság felújítását végezték, melynek keretében a fegyvertároló helyiség aljzat újítását is elvégezték. A bútorok, berendezési tárgyak (így a töltő-ürítő láda) mozgatásához az alperes nem vett igénybe költöztető szolgáltatást, azt a saját alkalmazottai végezték. Tanú a töltő-ürítő láda arrébb tolásával összefüggésben annak mikéntjét nem részletezte, kivitelezését illetően szakmai útmutatást nem adott, figyelmeztetéseket nem közölt (pl. nem emelhetnek, csak tolhatnak; avagy ne derékból kiindulva hajtsák végre az erőfeszítést). Az esetet követően a felperes orvoshoz fordult, fájdalomcsillapító injekciót kapott. Miután derékfájdalma nem szűnt meg, azt jelezte tanú parancsnoknak, és ekkortól betegállományba került. 2012. augusztus 23-án a kórház idegsebészeti osztályán megműtötték, miután az elvégzett vizsgálatok alapján megállapításra került, hogy a gerincéből a 4. és 5. lumbális csigolyák kiszakadtak, ami azonnali beavatkozást igényelt; majd közel fél év betegállományt követően kezdett újra dolgozni. 2016. január 26-án pszichés problémák miatt pszichiátriai vizsgálaton vett részt, az orvos egy hónap pihenést rendelt el számára.

[3] Az alperes a felperes jogviszonyát a 2016. november 28. napján kelt számú. számú paranccsal - felmentéssel - megszüntette a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 80. § (2) bekezdés d) pontja és 86. § (2) bekezdés a) pontjának aa) alpontja alapján azzal, hogy a szolgálati viszony megszűnésének időpontja 2017. június 21. A

parancs értelmében a orvosi bizottságla a 2016. szeptember 28.-án kelt határozat1 számú jogerős határozatában (a továbbiakban: I. fokú FÜV határozat) 53%-os össz-szervezeti egészségkárosodás megállapítása mellett, megváltozott egészségi állapota miatt a felperest hivatásos szolgálatra alkalmatlannak minősítette azzal, hogy az alperes az illetékességi területén nem rendelkezik felajánlható, a felperes állapotának, képzettségének és végzettségének megfelelő közalkalmazotti státusszal. A felmentési idő 7 hónap volt, amely 2016. november 22-től 2017. június 21. napjáig tartott, az alperes a felperest a felmentési idő teljes tartamára a szolgálati kötelezettség teljesítése alól mentesítette. A felperes az I. fokú FÜV határozatot nem fellebbezte meg, így az abban foglalt döntés 2016. október 13. napján jogerőre emelkedett. A szolgálati jogviszonyának megszüntetéséről rendelkező paranccsal szemben szintén nem élt jogorvoslattal; a felperes betegségének szolgálati kötelezésekkel való esetleges összefüggéséről az állományilletékes parancsnok által minősítő határozat nem készült. A balesetet követően 2013., 2014. és 2015. években az alperesi egészségügyi felülvizsgálatokon „alkalmas” minősítést kapott.

[4] A felperes 2017. november 8. napján jogi képviselője útján írásban kérelmet terjesztett elő szolgálati elöljárójához kártérítés iránt. Az alperes vezetője a 2017. december 13-án kelt iratában arról tájékoztatta, hogy kártérítés fizetésére nincs mód, mivel a felperes betegsége szolgálati kötelezésekkel való összefüggésére a (jogerős) I. fokú FÜV határozat utalást nem tartalmaz; a felperes 53%-os mértékű egészségkárosodása szolgálati feladatának ellátásával összefüggése a korábbi iratokból nem következik. kormányhivatalla a felperes részére 2017. június 22. napjától rokkantsági ellátást állapított meg, azzal, hogy a komplex minősítés alapján egészségi állapotának mértéke 47%, és C2 minősítési kategóriába tartozó, rehabilitációja nem javasolt.

[5] A felperes 2018. február 23-án keresetet terjesztett elő az elsőfokú bíróságon az alperessel szemben, amelyben elmaradt illetmény, keresetpótló járadék, jubileumi jutalom, elmaradt pénzjutalom, egyszeri fegyvertestületi juttatás, gyógyszerköltség valamint az elszenvedett fizikai és pszichikai serelmekért 1.500.000 forint sérelemdíj megfizetésére kérte az alperes kötelezését, mivel betegségei a szolgálati jogviszonyával összefüggésben, azaz a 2012. augusztus 5. napján végzett feladat (a töltő-ürítő láda odébb tolása) következtében alakultak ki. Keresetét a Hszt. 243. §, 244. §, 245. §, 248. §, 249. § rendelkezéseire és a 256. § (1) bekezdésére alapította.

[6] A Budapest Környéki Törvényszék a 2023. január 11. napján meghozott 14.K.700.142/2020/116. számú ítéletével a keresetet elutasította. Az alperes pergátló akadályra hivatkozásával összefüggésben megállapította, hogy a felperes keresete nem annak megállapítására irányul, hogy betegsége a szolgálati kötelezésekkel összefüggését a bíróság mondja ki, hanem kártérítési járadék és sérelemdíj megfizetése, azaz az alperes marasztalása iránt. Az alperes a felperes korábbi (2017. november 8-án benyújtott) kártérítési kérelme alapján sem a szolgálati kötelezésekkel való összefüggés vizsgálatát nem folytatta le, minősítő határozatot nem hozott; sem a kártérítési igényre vonatkozó határozat nem született. Az elsőfokú bíróság szerint a munkáltató e mulasztása a felperes terhére nem eshet, így ezen határozatok hiányában a felperes igényét a bíróság előtt jogszerűen érvényesítheti (a 2019. január 17. napján kelt 25.K.27.247/2018/14. sorszámú jogerős végzésével az alperesnek az e tárgykörben előterjesztett, eljárás felfüggesztése iránti kérelmét elutasította). Az alperes az

eljárásban arra is hivatkozott, hogy a felperes keresete elévült, miután kártérítési igényét a Hszt.-ben írt 3 éves elévülési időt jóval meghaladóan érvényesítette. A felperesi igény esetleges elévülését vizsgálva az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a kártérítési követelés esedékessé válásának időpontját maga a törvény (Hszt.) határozza meg. E szerint az a károkozás vagy a személyiségi jogi sérelem bekövetkeztekor nyomban esedékes. A kártérítési igény keletkezéséhez nem elegendő a jogsértő magatartás, ahhoz az is szükséges, hogy a jogsértő magatartással összefüggésben kár következzen be. Amíg tehát károsodás nem történt, addig nem keletkezik kárigény sem. A károsodás és ezzel együtt a kártérítés iránti követelés esedékessé válása, valamint érvényesíthetősége viszont akkor bekövetkezik, amikor a baleseti eredetű munkaképesség csökkenés, illetve munkaképtelenség első ízben vezet keresetkiesésben (jövedelemkiesésben) megmutatkozó vagyoni hátrányra. Ettől az időponttól az elévülési idő is telik, mégpedig a járadék követelés egészére (PK52.). A felperes első ízben az alperessel fennálló jogviszonyának megszüntetését, azaz 2017. június 21. napját követően szenvedett jövedelemkiesésben megmutatkozó vagyoni hátrányt (kárt), így a járadék iránti igénye vonatkozásában ekkortól kezdődött a 3 éves elévülési idő. Ehhez képest - miután 2017. november 8-án írásbeli kártérítési igénnyel élt az alpereshez, keresetét pedig 2018. februárjában terjesztette elő - a kártérítési igénye nem évült el.

[7] Szintén az elévülés körében rögzítette, hogy a felperes a sérelemdíj iránti igényét az egészséghez való joga megsértésére alapozva terjesztette elő. Az egészség sérelméből eredően követelt sérelemdíj esetén a személyiségi jogsértés nem feltétlenül egy konkrét időpontban következik be, mint a jelen esetben sem, hanem tartósan, folyamatosan fennállhat. Ebből azonban nem következik, hogy ilyen esetben a sérelemdíj iránti igény ne évülhetne el. A sérelemdíj - hasonlóan a kártérítési járadékhoz - egy tartósan, a jövőben is fennálló jogsérelem orvoslására szolgál, ezért a járadék érvényesítésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlat irányadó lehet a sérelemdíj iránti követelés elévülésére is. A járadékkövetelés elévülési ideje - a fentebb kifejtettek alapján - a járadékkövetelés egészére egységesen akkor kezdődik, amikor a járadékkövetelést megalapozó kár első ízben jelentkezik. A sérelemdíj iránti igény elévülése akkor kezdődik, amikor a személyiségi jogsérelem első ízben jelentkezett. A perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő aggálytalan szakvéleménye szerint a felperesnek a szolgálati kötelmekkel ok-okozati összefüggésben álló pszichés részkárosodása 2016. januárjától állapítható meg, melyből következően a felperes az alperessel szemben nem vagyoni kárigényét szintén a 3 éves elévülési időben érvényesítette. Azokban az egészségkárosodást eredményező tényállási körökben, amelyekben a kárbehatás és a károsodás észlelése időben elválik, a kártérítés esedékessége akkor kezdődik, amikor a károsult teljeskörű orvosi információt szerzett arról, hogy az egészségkárosodása milyen és mikori kárbehatás következménye és a károsodásért ki a felelős (Kúria Kf.VII.39.648/2020/7.). A perbeli esetben a felperes csak a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői véleményből szerzett információt arról, hogy a szolgálati kötelmekkel okozati összefüggésbe hozható egészségkárosodása milyen mértékű, és mikori kárbehatás következménye. A további jogcímenek előterjesztett igények közül a jubileumi jutalom iránti igény a Hszt. 11. § (3) bekezdése szerinti esedékessé válásának időpontja (a felperes által megjelöltek szerint) 2019. október 19., az elmaradt pénzjutalomé 2018. május 1., míg az egyszeri juttatás iránti igény esetén 2019. december 1. napja. Ebből következően az e jogcímenek alapján előterjesztett kártérítési igények sem évültek el. Összegezve megállapította, hogy a felperes kártérítési igénye egyik jogcímen előterjesztett igény tekintetében sem évült el.

[8] Az eredménytelen magánszakértői bizonyítást követően a perben beszerzett és aggálytalannak ítélt orvosszakértői vélemény alapján megállapította, hogy a felperes 25%-os mozgásszervi rész-egészségkárosodásából 8% áll közvetlen ok-okozati összefüggésben a 2012. augusztus 5-én keletkezett munkabalesetével; a 20%-os pszichiátriai rész-egészségkárosodásából pedig 2016. januárjától 10% áll közvetlen ok-okozati összefüggésben a szolgálati kötelmekkel. 2016. januártól a felperes pszichés állapota miatt betegállományban volt, ami azt jelenti, hogy a pszichés állapota jelentős funkciókárosodást okozott nála, ami az életminőség és az életvitel romlását is eredményezte. 2016. januártól életvitel, szociális kapcsolatai beszűkültek, közösségi tevékenysége megszűnt. Mindezek alapján a baleseti és/vagy foglalkozási eredetű össz-szervezeti egészségkárosodása 18%, amely végállapotnak tekinthető. A felperes a kárát és az okozati összefüggést - a 18%-os részegészségkárosodása tekintetében - sikerrel bizonyította, így az alperesnek a Hszt. 241. § (1) bekezdés szerinti objektív felelőssége fennállt a felperes szolgálati viszonyával összefüggésben keletkezett kárért. Ezt követően a kárfelelősség alóli mentesülés Hszt. 241. §-ban megfogalmazott feltételeinek fennállását vizsgálta. Rögzítette, hogy a Hszt. 241. § (2) bekezdésében írt ellenőrzési körbe csak olyan objektív tények, körülmények tartoznak, amelynek alakítására bármilyen lehetősége van a munkáltatónak; az ellenőrzési körbe nem tartoznak azok a körülmények, amelyekre a munkáltatónak semmiféle ráhatása nincs. Miután a felperes a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 89. § (1) bekezdés a), illetve g) pontjában foglalt jogszabályi kötelezettsége ellenére a munkáltatót a gerincbántalmairól és ezzel összefüggő egészségügyi problémáiról a töltő-ürítő láda odébb tolására irányuló feladat kiosztásakor nem tájékoztatta, a munkáltatónak pedig arról volt hivatalos tudomása, hogy a felperes az egészségügyi felülvizsgálat alapján alkalmas a feladat végrehajtására, így annak lehetősége, hogy a felperes sérülést szenvedhet a munkafolyamat során, nem tartozott a munkáltató ellenőrzési körébe. A kárt a munkáltató ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia, jelesül az, hogy a felperes saját felróható magatartásával, azaz saját döntése alapján a kijelölt feladatot végrehajtotta, nem jelezte a feladatot kiosztó parancsnoknak, hogy az egészségi állapota, a derékpanaszai miatt azt nem tudja teljesíteni. Mindezek következtében a keresetet - a jogalap fennállása hiányában - elutasította.

[9] A Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a 3.Kf.700.098/2023/11. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Rögzítette, hogy az elsőfokú ítélet ellen jogorvoslással élő felperes fellebbezésében nem vitatta az igényének érvényesíthetőségére (nem idő előtti) és az elévülés hiányára vonatkozó megállapításokat; elfogadta a szakértői bizonyítás eredményének elsőfokú bíróság általi megállapítását is, ehhez kapcsolódóan helytállónak fogadta el, hogy az egészségkárosodás szolgálati kötelmekkel összefüggő, az ok-okozati kapcsolat fennálló, illetve a százalékos értékeket is. Mindez azt eredményezi, hogy a perbeli bizonyítási eljárás a fellebbezés által nem volt vitatott. Azt is rögzítette, a fellebbezési eljárás kereteihez tartozó kérdés, hogy az alperes csatlakozó fellebbezésében vitatni kívánta az igényérvényesítés idő előttiisége kérdésében tett megállapításokat elévülésre hivatkozással; az elévülésre vonatkozó jogi érvelésének integráns részét képezte, hogy a peres úton történő igényérvényesítés előtt a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés e) pontja szempontjából releváns, pert megelőző eljárásnak kellett volna azt megelőznie (a betegség szolgálati kötelmekkel való

összefüggésének megállapítására vonatkozó eljárásnak). Az alperes csatlakozó fellebbezését azonban a Fővárosi Ítéltábla a 3.Kf.700.098/2023/9. számú jogerős végzésével visszautasította, ekként a csatlakozó fellebbezés tekintetében ez a kérdés, illetőleg az sem nyerhetett vizsgálatot, hogy azzal az alperes vajon a fellebbezéssel támadott körben maradt-e; ugyanakkor perelőfeltételt jelentő kérdéssről van szó, figyelemmel a Kúria 1/2022. (VI. 08.) KK véleményének 6. pontjára. Ezzel összefüggésben egyetértett az elsőfokú bíróság hatásköri jogelődje, a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 25.K.27.247/2018/14. számú jogerős végzésében foglaltakkal, amely szerint - a felperes 2017. november 8-án benyújtott kártérítési igénye ellenére - az alperes sem a szolgálati kötelezettségekkel való összefüggés vizsgálatát nem folytatta le, minősítő határozatot nem hozott, sem a kártérítési igényre vonatkozó határozat nem született, így a másodfokú bíróság osztotta, hogy a mulasztás a felperes terhére nem eshet. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak az elévülés kérdésében kifejtett jogi álláspontjával is. Mindezeket összevetve rögzítette, hogy a felperesi fellebbezés alapján csak az alperes objektív kárfelelősség alóli mentesülésének a jogszabályban meghatározott esetei körében vizsgálta az elsőfokú bíróság ítéletét. Ez az új eljárásra nézve azt jelenti, hogy a megismételt eljárásban nem kell, illetve nem lehet vizsgálni azokat a kérdéseket, melyeket a fellebbezési eljárás nem érintett, illetőleg a perelőfeltételt érintő, a másodfokú bíróság által tett megállapítást. Tehát az elsőfokú bíróság alapul kell vegye a felperes megbetegedéseinek a szolgálat teljesítésével összefüggésben való keletkezését, és a szolgálat sajátosságaival összefüggő súlyosbodását illető, továbbá az elévülés kérdésében tett ítéleti megállapításait.

[10] Rögzítette, hogy az objektív felelősség alóli mentesülés anyagi jogi kérdéséhez kapcsolódó elsőfokú bírósági eljárás nem volt szabályszerű, nem folyt e körben aktív anyagi pervezetéssel együtt szakszerű bizonyítási eljárás. Emiatt nem tisztázódhatott, hogy a Hszt. 241. § (2)-(3) bekezdése körében van-e olyan bizonyításra szoruló tény, amelyre nézve bármelyik fél még élne bizonyítási indítvánnyal. Ezzel a mulasztással az elsőfokú bíróság elzárta magát attól is, hogy elkerülje annak lehetőségét, hogy a felek által relevánsnak tartott egy-egy bizonyíték értékelése elmaradjon. A perbeli esetben ez történt a felperes EÜ Törzskönyvébe tett bejegyzéseket illetően; a bíróság nem tért ki arra, hogy bírhat-e jelentőséggel e nyilvántartás az utasítást adó előljárótól származó parancs vonatkozásában, ki ismerte a benne lévő adatokat, a mindenkor vezetőnek szükséges-e ebből tájékozódnia. Helytállónak találta azon felperesi fellebbezési hivatkozást, hogy az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének nem tett eleget a mentesülés feltételei szempontjából elvégzett bizonyíték értékelés körében. Az utasítással végzett feladatot nem minősítette a közszolgálati jogviszony szempontjából: szolgálati feladatról lehet-e szó, és ha nem, annak mi a jelentősége az utasításadás, a következmények, az alperesi felelősség szempontjából; olyan tevékenység-e, amely egyébként semmilyen szakmai előírás által nem szabályozott, avagy szabályozottságának hiánya ellenére is kapcsolódhat hozzá hivatásszerű kivitelezés és az ismert-e mindenki előtt, vagy csak képzés útján sajátítható el.

[11] A Kúria Kf.III.40.339/2020/5. számon közzétett ítélete alapján rámutatott, a perbeli ügyben két időpont releváns a felperes két betegsége tekintetében; egyrészt 2012. augusztus 5. napja, másrészt 2016. januárja. Ebből következően a két betegség tekintetében két anyagi jog, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: régi Hszt.) és a Hszt. alkalmazása merül fel;

ez pedig felveti annak eltérő vizsgálatát is, hogy a tágabb működési körben milyen elháríthatatlan ok adhat alapot a mentesülésre, míg a szűkebb, az alperes ellenőrzési körén kívül eső mely körülmények azok, amelyekkel nem kellett számolnia, és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. Az elsőfokú bíróság a mentesülés körében téves anyagi jogi jogalkalmazást is megvalósított, amikor nem kezelte külön a két betegséget az objektív felelősség alóli mentesülés szempontjából.

[12] Előírta, hogy a megismételt eljárásban a jogalap körében a fellebbezés hiányában és hivatalból nem vizsgált kérdések már nem érinthetők, az elsőfokú bíróságnak az általa megtett és fennmaradt megállapításai mind az elsőfokú bíróságot, mind a feleket kötik, a kérdések megvitatása már nem nyitható meg, erre irányuló féli indítványoknak helye nincs. A jogalap körében folyt vizsgálatot az objektív felelősség alóli mentesülés kérdésében kell újratekintenie, amelynek során a bizonyítási eljárás eredménye felhasználható. A felekkel a másodfokú végzésben említett kérdéseket meg kell tárgyalnia, tájékoztatást adva a bizonyításra szoruló tényekről és a bizonyítási teherről. A jogalap fennállása esetén az összecszerűségeket illetően vizsgálni szükséges a marasztalási igény egyes elemeit az alkalmazandó jog szempontjából is.

A felperes keresete

[13] A felperes a megismételt eljárásban (összecszerűségében) pontosított keresete szerint a Hszt. 244. §-a alapján a 2017. július 22-től 2024. október 31-ig terjedő időre elmaradt illetményként 15.939.543 forint megfizetésére kérte az alperes kötelezését, amely juttatást csökkentette a társadalombiztosítási szabályok szerinti járulék (18,5 %) összegével, valamint a Hszt. 248. § b) pontja alapján az állami egészségügyi és a társadalombiztosítás keretében járó ellátás ellenértékével. Kérte továbbá az alperes kötelezését a fegyveres és rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálat elismerése céljából megállapított szolgálati juttatásról szóló 712/2021. (XII. 20.) Korm. rendelet alapján egyszeri szolgálati juttatás címén 864.036 forint megfizetésére; valamint a Hszt. 166. § (1) bekezdés b) pontja alapján 30 év szolgálati viszonyban töltött időre figyelemmel 841.080 forint, három havi illetményének megfelelő jubileumi jutalom megfizetésére, amely követeléseit csökkentette a 18,5 % mértékű társadalombiztosítási járulék összegével. A belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről szóló 37/2012. (VIII. 02.) BM rendelet 31. § (1) bekezdése alapján 50.384 forint pénzjutalom megfizetésére is kérte az alperes kötelezését, amely követelését a Hszt. 248. § e) pontja szerinti társadalombiztosítási járulék összegével csökkentette. Kérte továbbá az alperes kötelezését a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjai illetményének és egyéb juttatásainak megállapításáról, valamint a folyósítás szabályairól szóló 33/2015. (VI.16.) BM rendelet 38/A. § (1) bekezdése alapján bruttó 500 000 forint mértékű egyszeri fegyveres testületi juttatás megfizetésére. Gyógyszerköltség jogcímén 251.508 forint igényt terjesztett elő, amely a 2020. szeptember – 2021. szeptember közötti egyéves időszakban merült fel, és kizárólag a szolgálati viszonyával összefüggésben keletkezett pszichés és mozgásszervi betegségeivel összefüggésben kiváltott gyógyszerekre vonatkozik; csatolta a kiváltott vényköteles gyógyszerek listáját. Ezen felül a Hszt. 249. § (1) bekezdése szerint kérte az alperes kötelezését havi 300.785 forint keresetpótló járadék megfizetésére véghatáridő nélkül, az időközben megvalósuló bérfejlesztésekre is tekintettel. E

petitumok körében arra hivatkozott, hogy a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény értelmében a szolgálati jogviszonyával összefüggő egészségi állapota végleges, abban javulás nem várható.

[14] Végül kérte az alperes kötelezését 8.000.000 forint sérelemdíj megfizetésére. Ezen összeg meghatározásánál figyelembe vette - egészségéhez, testi épségéhez fűződő személyiségi jogai sérelme mellett, amely állapota véglegesnek tekinthető -, hogy a kialakult mozgásszervi és pszichés megbetegedéseivel összefüggésben állandó gyógyszeresedés szükséges. Kamatkövetelést az egyes jogcímen előterjesztett követeléseivel kapcsolatában nem terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[15] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek a 2017. július 22. napjától 2024. október 31. napjáig terjedő időre 15.939.543 forint elmaradt jövedelmet; 2024. november hónaptól minden hónap 15. napjáig véghatáridő nélkül 300.785 forint keresetpótló járadékot az éves bérfeljesztés figyelembevételével; 864.036 forint egyszeri szolgálati juttatást; 841.080 forint jubileumi jutalmat; 50.384 forint pénzjutalmat; 500.000 forint fegyveres testületi juttatást; a 2020. szeptembertől 2021. szeptemberéig terjedő időre 251.508 forint gyógyszerköltséget, valamint 4.000.000 forint sérelemdíjat. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[16] Az elsőfokú bíróság – a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező döntésében foglaltak alapulvételével – abból indult ki, hogy a korábbi ítéleti megállapítása szerint a felperes kártérítési igénye egyik jogcímen előterjesztett követelés tekintetében sem évült el; másrészt abból, hogy a felperes 2012. augusztus 5. napjától, azaz a perbeli munkabaleset időpontjától kezdődően 8 % mozgásszervi rész-egészségkárosodással, továbbá 2016. január hónaptól 10% pszichiátriai rész-egészségkárosodással, mindösszesen 18%-os olyan rész-egészségkárosodással rendelkezik, ami a szolgálati kötelmekkel ok-okozati összefüggésben áll; s a jogalap körében az alperes kártérítési felelősség alóli mentesülését kellett vizsgálnia. E körben annak van jelentősége - a másodfokú bíróság által is felhívott kúriai gyakorlatból leszűrve -, hogy mikor történt a káresemény, ebből következően a 2012. augusztus 05. napján bekövetkezett munkahelyi baleset kapcsán a káresemény elbírálására a régi Hszt. szabályait kell alkalmazni, melynek körében leszögezte, hogy a régi Hszt. (a jelenlegivel egyezően) a munkáltató objektív kárfelelősségét rögzíti, ugyanakkor a mentesülés körében az ellenőrzési körnél jóval tágabb működési kör fogalmára hivatkozik. Ezen fogalmat a bírói gyakorlat rendkívül széleskörűen értelmezte: működési körön kívüliségről lényegében csak akkor lehetett beszélni, ha a kárt előidéző ok független volt a munkáltató tevékenységétől és körülményeitől. A lefolytatott bizonyítás eredményeként megállapította, az alperes azon hivatkozása, amely szerint a kárt a működési körön eső elháríthatatlan ok és a károsult elháríthatatlan magatartása okozta, nem nyert bizonyítást. A tanúvallomások alapján nem lehetett azt az alperes által hivatkozott tény bizonyítottnak tekinteni, hogy a felperes nem jelezte a feladatot kiosztó felettesének a gerincproblémáját. E körben figyelembe vette tanú3 tanúvallomását, aki előadta, hogy az utasítás elhangzásakor a felperes jelezte a

parancsnoknak, hogy nem szeretné elvégezni a feladatot, mert fáj a háta. tanú⁴ tanú pedig hallotta, amint a felperes panaszkodik, hogy a láda nagyon nehéz, majd arra is, hogy megfájdult a háta. Azon kérdést is vizsgálta, hogy az EÜ Törzskönyvben található bejegyzést az utasítást adó tanúl előjárónak kellett-e ismernie. Elfogadta azon alperesi hivatkozást, hogy a kiskönyvet az alapellátó orvos tartja magánál, így az előjáró nem ismeri annak tartalmát, de figyelembe vette, hogy a szolgálati orvosi törzskönyvben - az alperes által is elismerten - szerepel a 2011. március 22. napján tett bejegyzés, amikor a felperest derékfájdalmai miatt a helységi sebészeti látna el. Megítélése szerint mindez azt támasztja alá, hogy az előjárónak tisztában kellett lennie azzal, hogy a felperesnek gerincproblémája van. Azt is vizsgálta, hogy a láda odébb tolása szolgálati feladatnak minősült-e. Az alperes azt állította erre nézve, hogy a feladat nem minősült ugyan a felperes beosztásához tartozó feladatnak, ennek ellenére szolgálati tevékenységet végzett. Az elsőfokú bíróság ezen hivatkozást nem fogadta el, azt állapította meg, hogy a feladatot szolgálati időben kapta a felperes, ám az nem minősült szolgálati feladatnak. A festési munkálatokhoz kapcsolódóan kellett a ládát arrébb tolnia, amely feladatra semmilyen szakmai előírás nem vonatkozott. Elfogadta továbbá azt a felperesi hivatkozást, miszerint köztudomású tény – s mint ilyen, bizonyításra nem szorul -, hogy egy ilyen méretű és súlyú ládának az odébb tolása egészségügyi kockázatot rejt magában, amire nézve – az alperes által sem vitatottan – az előjáró nem figyelmeztette a felperest. Miután a konkrét feladat nem minősült szolgálati feladatnak, így a felperes a munkakörébe nem eső, utasításra ellátott feladat kapcsán nem mulasztotta el a Szolgálati Szabályzat 89. § (1) bekezdés a) és g) pontja szerinti kötelezettségét, miután az abban foglalt jelentési kötelezettség a szolgálati feladatokra, az azt akadályozó körülményekre vonatkozik. Mindezek alapján akként foglalt állást, hogy az alperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a kárt a működési körén kívül eső felperesi magatartás okozta, az alperes nem tett meg mindent annak érdekében (lásd: munkavállaló kioktatása), hogy a balesetet elkerülje. Az alperes hivatkozott arra is, hogy a bekövetkezett sérülést kizárólag a felperes elháríthatatlan magatartása okozta, mivel nem jelezte előzetesen a parancsnoknak a gerincbántalmait. A bírói gyakorlat egyértelmű abban, hogy ha a munkáltató a kimentés körében a munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartására hivatkozik, akkor az elháríthatatlanságnak objektívnek kell lennie. Jelen esetben a baleset bekövetkezésének az volt az oka, hogy a nehéz láda odébb tolásának következtében a felperes gerince megsérült. Ez a körülmény a felperes magatartásától független közreható ok, következésképpen nem kizárólag a felperes magatartása idézte elő a balesetet. Miután a felperes jelezte, hogy gerincproblémái vannak, és erre utal az orvosi törzskönyvében a 2011. március 22. napján kelt bejegyzés is, így a felperest e körben vétkesség nem terheli. A felperes végrehajtotta az utasítást, mivel ez kötelezettsége volt, azonban a feladat végrehajtására semmiféle iránymutatást nem kapott, így az alperes nem hivatkozhat eredménnyel a munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartására, mint mentesülési okra. Az elsőfokú bíróság azon hivatkozást sem osztotta, mely szerint jelentősége van annak, hogy minősítő határozat, illetőleg baleseti jegyzőkönyv nem készült. Korábban már állást foglalt arról, hogy a felperes a pert megelőzően kárigényét az alpereshez előzetesen benyújtotta, azonban a munkáltató kártérítési határozatot nem hozott. Mindezek alapján megállapította, az alperes nem bizonyította, hogy a felperes 2012. augusztus 05. napján bekövetkezett balesetét a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok, illetve kizárólag a felperes elháríthatatlan magatartása okozta.

[17] Ezt követően a felperesnél 2016. január hónaptól megállapított pszichés megbetegedéssel_kapcsolatban a Hszt. 241.§ (2) és (3) bekezdései szerinti mentesülési okot vizsgálta, ami a vizsgálódást nem a működési, hanem a munkáltató ellenőrzési körén kívül

eső körülmények tekintetében írja elő; az ellenőrzési körbe csak azok a körülmények (eszközök, energia, munkavállalók) tartoznak, amelyek működésére a munkáltatónak tényleges befolyása van. Utalt arra, hogy a felperes pszichés megbetegedésének 10 %-os mértékben a szolgálati kötelekkel ok-okozati összefüggésben állását az igazságügyi orvosszakértő szakvéleményében aggálytalanul megállapította, azonban az alperes a mentesülés körében hivatkozott arra, hogy felperes valamennyi pszichológiai panasa a személyiségjegyei következményeként alakult ki, melyre ráhatása nem volt; ellenőrzési körén kívül eső körülmény, azaz a felperes szenzitív-paranoid személyisége okozta a pszichés megbetegedést. Az elsőfokú bíróság ezzel szemben utalt rá, hogy a szakértői véleményből egyértelműen következik, hogy a 10 %-os mértékű pszichés megbetegedés nem minősül az alperes ellenőrzési körén kívül esőnek, így a munkáltató erre hivatkozással nem mentesülhet a felelősség alól. Igazolást nyert, hogy a felperest a szolgálati viszonyával összefüggésben pszichés károsodás érte és – a kiosztott bizonyítási kioktatás ellenére – az alperes egyetlen kimentési okot sem tudott megfelelően igazolni. A bíróság továbbá a kárenyhítés körében elfogadta a felperes azon hivatkozását, hogy jelen állapotában nem tud újabb munkaviszonyt létesíteni. Ezen állítását az igazságügyi orvosszakértő szakvéleménye is alátámasztja, melyben rögzítésre került, hogy a felperes jelen állapotában csak minimális fizikai terheléssel járó, lehetőség szerint rendszeres testhelyzet-változtatást lehetővé tevő munkakörben való foglalkoztatása ajánlható. Ez a szakértői megállapítás együttesen értékelendő a 2022. szeptember 08. napján kelt, rokkantsági ellátás megállapítása során keletkezett komplex minősítést tartalmazó szakértői bizottsági összefoglaló véleménnyel, amely tartalmazza, hogy melyek a rehabilitáció szempontjából kizáró tényezők a munkakörnyezetben és a munkavégzésben. Erre figyelemmel a felperes munkavégzésére csak aránytalan erőfeszítés mellett lenne lehetőség, ez pedig a kárenyhítési kötelezettsége körében nem várható el. Mindezek alapján arra jutott, hogy az alperes teljeskörű felelősséggel tartozik a felperesnek mind a vagyoni, mind a nemvagyoni (sérelemdíj) kára tekintetében.

[18] A felperes vagyoni kárigénye körében megjelölte a Hszt. 244. §-ban foglaltakat, melynek értelmében a rendvédelmi szerv a kárfelelőssége alapján a hivatásos állomány tagjának elmaradt jövedelmét, dologi kárát, a sérelemmel, valamint ennek elhárításával összefüggésben felmerült indokolt költségeit köteles megtéríteni. A kereseti kérelemben megjelöltek szerint kötelezte az alperest az elmaradt jövedelem, a véghatáridő nélküli – éves bérfejlesztéssel figyelembe vett – keresetpótló járadék, az egyszeri szolgálati juttatás, a jubileumi jutalom, a pénzjutalom, a fegyveres testületi juttatás, valamint a gyógyszerköltség megfizetésére, melynek ítéletében valamennyi jogcím tekintetében részletes indokolását adta, megállapítva, hogy azok összegéből – szükség szerint – a felperes helytállóan vonta le a Hszt. 248. §-a alapján az elmaradt illetményre eső társadalombiztosítási szabályok szerinti járulékot (18,5 %), valamint az állami egészségügyi és a társadalombiztosítás keretében járó ellátás ellenértékét azzal, hogy a járandóságokat a jogszabályon előírtakon túl – az alperes hivatkozásával ellentétben – már nem szükséges a 15 %-os mértékű személyi jövedelemadóval is csökkenteni, ugyanis a 3/2014. (III. 31.) KMK véleményben foglaltak szerint a bíróság az elmaradt illetmény címén járó kártérítést bruttó összegben határozza meg. Ebből következően a személyi jövedelemadó szempontjából a bíróság által megítélt kártérítés összegét kell az adóelőleg alapjául szolgáló bérjövedelemnek tekinteni; a kifizetőnek (a munkáltatónak) tehát az ítéletben meghatározott összeg után kell a személyi jövedelemadót megállapítania.

[19] A sérelemdíjigény kapcsán felhívta a Hszt. 256. § (1) bekezdés a) pontjának rendelkezését, miszerint az e törvény hatálya alá tartozók személyiségi jogainak a szolgálati viszonyral összefüggő megsértése esetén jogkövetkezményként a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:51. § (1) bekezdését, 2:52. § (1) bekezdését, valamint 2:52. § (2) és (3) bekezdését és 2:53. §-át kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy e rendelkezések alkalmazásakor a Hszt. kártérítési felelősségre vonatkozó szabályai az irányadók. Rámutatott, hogy a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján a jogsértés ténye bizonyított, a felperes egészséghez, testi épséghez való jogának megsértése önmagában megalapozta az alperes sérelemdíj fizetési kötelezettségét. Ugyanakkor a felperes által 8.000.000 forintban megjelölt igényt eltúlzottnak találta. Megállapította, hogy a felperest a kialakult egészségi állapota a munkavállalásban korlátozza, hivatásos állományban tovább már nem dolgozhat, a szolgálati kötelezésekkel összefüggésben elszenvedett egészségkárosodása a szolgálati karrierjét kettétörte; amikor balesetét elszenvedte, csupán 39 éves volt, mindezzel sérült a munkavállaláshoz való joga is. A baleset óta szexuális életet élni, kertészkedni, sportolni már nem tud; a balesetét követő pszichés állapota pedig a társadalomban való részvételét elnehezíti. A szakértő rögzítette, hogy a felperes pszichés állapota jelentős funkciókárosodást okozott, az életminőség és életvitel romlását is jelenti, 2016. január óta a felperes életvitele, ezáltal szociális kapcsolatai beszűkültek, közösségi tevékenysége megszűnt.

A szakértő megállapítása szerint a felperes állapota véglegesnek tekinthető, abban javulás nem várható. Azóta is rendszeresen orvosi kezelésre jár mind a pszichés, mind a mozgásszervi megbetegedéséből adódóan, folyamatos fájdalommal küzd, illetőleg folyamatos gyógyszeresedés is indokolt nála, amely negatív hatással van mentális állapotára és hangulatára. Mindezeket a sérelemdíj összegét növelő tényezőként vette figyelembe. Értékelési körébe vonta ugyanakkor azt is, hogy a felperes és eltartott hozzátartozói megélhetése, egzisztenciális biztonsága a továbbiakban is biztosított a megítélt keresetpótló járadékra figyelemmel. Ezen túlmenően a balesetet és a pszichés megbetegedését követően a felperes családi körülményeiben változás nem állt be, továbbra is házastársával és gyermekével él együtt helysége3on egy családi házban. Mindezek alapján 4.000.000 forint összegű sérelemdíjat talált arányban állónak a felperest ért immateriális sérelmekkel, így sérelemdíj címén ezen összeg megfizetésére kötelezte az alperest; ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[20] Az elsőfokú ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben – a keresetet részben elutasító rendelkezést nem vitatva – az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte oly módon, hogy a másodfokú bíróság a felperes teljes keresetét utasítsa el. Másodlagosan – amennyiben a másodfokú bíróság a jogalap tekintetében a fellebbezésben kifejtett álláspontját nem osztja – a megítélt sérelemdíj összegének csökkentését kérte, ám az általa helyesnek vélt mértéket nem jelölte meg. A fellebbezést megalapozó jogszabálysértésként a Hszt. 241. § (2) és (3) bekezdését, valamint a régi Hszt. 162. § (1)-(3) bekezdéseit jelölte meg. Érvelése szerint a csak részben helyesen megállapított tényállásból helytelen jogi következtetést vont le az elsőfokú bíróság.

[21] Nem vitatta, hogy a 2012. augusztus 5-én bekövetkezett baleset vonatkozásában a régi Hszt. 162. §-ának alkalmazása merül fel, amely a kimentés tekintetében a működési kör vizsgálatát írja elő. Azzal érvelt, a felperesnek tudomással kellett bírni arról, hogy a balesetet követően minősítő határozat (vagy legalább jegyzőkönyv) kiállítására van szükség, azonban azt nem kérelmezte. Ebből következően az őt ért kár elhárítása, illetve csökkentése érdekében nem úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható, így a régi Hszt. 162. § (3) bekezdése értelmében nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely ebből származott. Érvelése szerint amennyiben 2012. augusztusában elkészül a minősítő határozat, korántsem biztos, hogy sor kerül a FÜV eljárásra, és végső soron a jogviszony megszüntetésére. Elképzelhető, hogy a minősítő határozat birtokában 2012-ben egy másik, az akkori egészségi állapotának megfelelő beosztást tudott volna felajánlani a felperes részére, így az egészségromlás mértéke megáll, vagy lelassul. A nem vitatott orvosszakértői vélemény szerint is a felperes mozgásszervi és pszichiátriai rész-egészségkárosodásának csak egy része áll összefüggésben a szolgálati kötelemekkel, a továbbiak a későbbi évek során alakulhattak ki. Álláspontja szerint nem nyert bizonyítást az ítéleti megállapítással ellentétben, hogy a felperes egészségügyi állapotát tanúl ismerte az EÜ Törzskönyv, illetőleg az orvosi törzskönyv adatai alapján. Hivatkozott e körben tanúl tanúvallomására (csak annyit látott, hogy 08-as általános kóddal vették a felperest táppénzre), illetőleg arra, hogy a felperes az orvosi vizsgálatokon alkalmas minősítéseket kapott. Az előjárónak ebből következően nem volt hivatalos tudomása a felperes derékbántalmairól a balesetet megelőző időszak vonatkozásában és a baleset időpontjában sem. Minden olyan tényállítás, amely az elsőfokú ítéletben erre utal, nem bizonyított, és iratellenes. Ismételten kiemelte, a felperes nem jelezte egyértelműen az előjáró részére, hogy a kapott utasítást, feladatot nem tudja egészségügyi okból végrehajtani. Az egyes tanúvallomások (tanúl, tanú4) elemzése (egyes részeinek idézése) útján arra a következtetésre jutott, hogy az a tény, hogy a felperes gerince megsérült a láda odébb tolásában, a felperes magatartásától oly módon függ, hogy amennyiben a helyszínen (vagy korábban, bizonyítható módon) jelezte volna parancsnokának az egészségügyi állapotát, a tevékenységre nem került volna sor, és így a felperes nem sérült volna meg. Ily módon a felperesi magatartás is közrejátszott, sőt kizárólag ez játszott közre a bekövetkezett sérülésben. Nem került tehát kétséget kizáró módon bizonyításra az elsőfokú eljárásban annak ténye, hogy a felperes egészségügyi állapotát a parancsnok ismerte.

[22] Arra is kitért, amennyiben elfogadjuk köztudomású ténynek, hogy egy ilyen jellegű feladat végrehajtása egészségügyi kockázatot jelent, abban az esetben az is köztudomású tény kell legyen, hogy a feladat végrehajtása során fokozott körültekintéssel kell eljárni, figyelemmel a láda sajátosságaira. Nehezen értelmezhető ezért, hogy egy köztudomású tény vonatkozásában az elsőfokú ítélet többletkötelezettségként tájékoztatást várt el a parancsnoktól.

[23] Az elsőfokú ítélet azt is iratellenesen rögzítette, miszerint elismerte, hogy a láda odébb tolása nem minősül szolgálati feladatnak. A valóság ezzel szemben az, hogy az nem a beosztáshoz tartozó, de a szolgálati kötelemekkel összefüggő feladat, tehát kaphatott rá utasítást a felperes. Fenntartotta azon álláspontját is, hogy a felperes a bejelentési kötelezettségei körében megszegte a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervek munkavédelmi feladatai, valamint foglalkozás-egészségügyi tevékenysége ellátásának szabályairól szóló 70/2011. (XII. 30.) BM rendelet (a továbbiakban: 70/2011. BM rendelet) (2) bekezdésében, valamint a Szolgálati Szabályzat 89. § (1) bekezdés a) és g)

pontjaiban foglaltakat. Amennyiben elfogadjuk azon ítéleti megállapítást, hogy a töltő-ürítő láda arrébb tolása a rendőrőrs felújításakor nem kötődött szorosan a felperes szolgálati feladataihoz, a felperes akkor is elmulasztotta egy, a munkaviszonyban (helyesen: szolgálati jogviszonyban) különösen fontos alapvető kötelezettségét, mégpedig a tájékoztatási kötelezettségét a munkáltatója irányában. Összefoglalva arra az álláspontra helyezkedett, hogy a 2012. augusztus 5-én bekövetkezett esemény vonatkozásában az alperes működési körén kívül eső elháríthatatlan ok, illetőleg kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása játszott szerepet. Így nem értett egyet az elsőfokú ítélet ezzel ellentétes, véleménye szerint megalapozatlan okfejtésével.

[24] A 2016. januári időpont vonatkozásában a Hszt. 241. § (2) és (3) bekezdését jelölte meg hivatkozási alapnak, vagyis elsődlegesen azt állította, hogy ezen károsodást az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia, és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. A (3) bekezdés kapcsán hivatkozott ugyanakkor arra, hogy a 2012. augusztusi baleset kapcsán számba vett felperesi magatartás, mulasztás (vagyis az, hogy egészségügyi állapotát és azt, hogy a feladat végrehajtására nem alkalmas, nem jelentette) ezen helyzetre is kihatással volt, azt figyelembe kell venni. Érvelése szerint az alperesnek a pszichés megterhelés bekövetkezése vonatkozásában az általános megítélés szerint nem kellett számolnia, és nem is volt elvárható, hogy e károkozó körülményt elkerülje, elhárítsa. Ezt bizonyítja az orvosszakértői vélemény, melynek adatai szerint a pszichés sérülékenység a felperes alapszemélyiségjegye, ezzel azonban a munkáltató nem számolhatott. Azt sem vette számításba az elsőfokú ítélet, hogy a munkáltató nem felel azokért a károkért, amely egyrészt a baleset bekövetkezésekor előre nem volt látható, másrészt a baleset után hosszú idő elteltével keletkezik, és nem lehet rá számítani. Mint kifejtette, azért sem ért egyet a pszichológiai tényezővel, mert egyfelől a baleset kizárólag mozgásszervi jellegű volt, melyet egy sikeresnek mondható műtét követett, másfelől a balesetet követően a felperes még négy éven keresztül az éves egészségügyi, valamint általában kétéves pszichológiai szűréseken alkalmas minősítést kapott. Emiatt vitatja, hogy az ágyéki gerincsérv kialakulásán túl a felperes egyéb betegsége, így pszichés állapota a szolgálati jogviszonyával, valamint a perbeli balesettel összefüggésben alakult volna ki.

[25] Végül a megállapított sérelemdíj összegszerűségét is vitatta. Véleménye szerint az e jogcímen megítélt 4.000.000 forint eltúlzott, különös tekintettel a fentiekben (a jogalap körében) előadottakra. Emellett a felperes pernyertességére tekintettel vagyoni kártérítést, elmaradt juttatásokat és járadékot is kapott, így ezeken túl nem indokolja semmi ilyen relatíve magas összegű sérelemdíj megítélését, annak ekkora mértékű megalapozottságát a felperes nem igazolta.

[26] A felperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségében történő marasztalását, melyet 127.000 forint (100.000 forint + áfa) összegben számított fel, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján. A 2012. augusztus 5-én bekövetkezett munkahelyi balesettel összefüggésben hangsúlyozta, az alperesnek hivatalból kellett volna eljárnia az általa idézett minősítő határozat kiállítására, illetőleg baleseti jegyzőkönyv felvétele érdekében. Ezen feladat

ráadásul éppen tanú1 szolgálati előjárót terhelte, akinek ezen intézkedéseket kezdeményeznie kellett volna a felperes állományilletékes parancsnokánál. Továbbra is állította, hogy jelen esetben fogalmilag kizárt a felperes vétkes magatartása. Az alperes előtt sem ismeretlenül a szolgálati előjáró felé a szolgálati út betartásával kerül a hivatásos állományú szolgálati feladat ellátásával összefüggő adatfelterjesztése az érintett szervezeti egységekhez, így a felperessel összefüggő egészségügyi dokumentáció is. Ezek figyelembevételével úgyszintén kizárt, hogy a felperes szolgálati előjárója, tanú1 ne lett volna tisztában azzal, hogy a felperes gerincbántalmakban szenved, ezen felül a korábbi orvosi kezeléseivel összefüggő, és betegszabadsággal kapcsolatos szolgálati jegyek is a szolgálati előjárón keresztül, aláírásával ellátva kerülnek továbbításra az illetékes személyügyi- és egészségügyi szervezeti egységek felé. Kiemelte, azon alperesi feltételezésekre, mely szerint, ha elkészül a minősítő határozat, akkor a felperes egészségromlása elképzelhetően lelassul, nem lehet eredményes fellebbezést és védekezést alapítani. Azt is számba vette, hogy az alperes elfelejtette idézni tanú3 tanúvallomásának az elsőfokú ítélet [42] bekezdésében rögzített részét, melyben a tanú világosan és egyértelműen arról nyilatkozott, hogy a felperes jelezte a töltő-ürítő láda arrébb tolására adott utasítás végrehajtását megelőzően tanú1nek, hogy derékproblémái vannak, illetve szintén nem idézte tanú5 tanú vallomásának azon részét, hogy a felperes gerincbántalmairól nem csupán a szolgálati előjáró, hanem a felperes szolgálati helyén szolgálatot ellátó bajtársak is tudomással bírtak (25.K.27.247/2018/21. számú jegyzőkönyv). tanú4 tanúvallomásából pedig azt a részt felejtette el idézni, melyben a tanú arról ad számot, hogy a felperes gerincproblémái folyamatosan fennálltak, amely látványos volt, hiszen például labdán ült, úgy végezte a munkáját, és többször panaszkodott a dereka fájdalmáról (25.K.27.247/2018/25. számú jegyzőkönyv). Mindezeket egybevetve a felperes nyilatkozatával, helyes volt az elsőfokú bíróság által tett megállapítás, miszerint a felperes jelzéssel élt gerincbántalmait illetően a szolgálati előjárója felé, illetőleg az is, hogy az előjárónak erről több forrásból tudnia kellett. Sérelmezte, annak ellenére, hogy a megismételt eljárásban az alperes jogi képviselője maga is elfogadta, hogy egy ilyen paraméterekkel rendelkező, az átlagos emberi testtömeget többszörösen meghaladó láda arrébb tolása során reális esély merül fel az egészségkárosodás bekövetkezésére, mégis felperes terhén értékeli, hogy a megfelelő óvatossággal kellett volna eljárnia. A tanúvallomások alátámasztották, hogy a felperes a balesetet követően azonnal jelezte a szolgálati előjárónak balesete bekövetkezését. Az alperes által citált 70/2011. BM rendelet 21. § (2) bekezdése nem ír elő írásbeli bejelentést, így a szóbeli bejelentés is joghatályosnak minősül. Ezen jogszabályhely alapján tanú1 szolgálati előjárónak kellett volna intézkednie a baleset bejelentéséről az állományilletékes parancsnok és a munkavédelmi megbízott felé; ez esetben felvételre került volna a baleseti jegyzőkönyv, amit az alperes hiányol.

[27] A pszichés károsodásával összefüggésben hangsúlyozta, a peres eljárásban keletkezett igazságügyi orvosszakértői vélemény megállapítása szerint a pszichés megbetegedése 10 %-ban egyértelműen a szolgálati jogviszonyával összefüggésben alakult ki, amit az alperes sem hagyhat figyelmen kívül. A munkáltató egyébiránt azzal „segítette” a felgyógyulását, hogy nem mentesítette teljes egészében a közterületi feladatok ellátása alól; továbbá a gerincbántalmakkal szenvedő személynek irodai, azaz nagyrészt ülő munkát biztosított. További érvelése szerint az alperes sérelemdíj (annak mértéke) körében előadott vitatásából az derül ki, hogy nem feltétlenül érti annak polgári jogi jogintézményét, amely során a sérelmet szenvedett fél saját kompetenciája alapján mintegy „beárazza” sérelmének anyagi kompenzálását, azt bizonyítékokkal alátámasztja, s az elsőfokú bíróság által megállapított összeget a felperes elfogadta.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

[28] Az alperes fellebbezése nem megalapozott.

[29] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 108. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között bírálta felül.

[30] A másodfokú eljárás terjedelme vizsgálatakor az ítéltábla figyelembe vette, hogy az alperes állította ugyan az elsőfokú ítéletnek a tényállásra vonatkozó egyes megállapításai, valamint a bizonyítékok értékelésének helytelenségét (legfőképpen a tanúvallomások nem megfelelő értékelését); ugyanakkor fellebbezésében kizárólag anyagi jogi jogszabálysértést jelölt meg, a tényállás és a bizonyítékértékelés részbeni vitatása tekintetében azokhoz eljárásjogi jogszabálysértést [Kp. 78. § (2) bekezdése, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdése] nem társított; valójában az ítélet anyagi jogi álláspontjának felülvizsgálatát kérte a másodfokú bíróságtól; továbbá a sérelemdíj mértéke körében az elsőfokú bíróság által elvégzett mérlegelést vitatta. Ez azt jelenti, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást és bizonyítékértékelést eredményesen nem támadhatta, az ítéltábla az alperes fellebbezését az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás és bizonyítékértékelés mellett vizsgálhatta. Ekként a jogorvoslati eljárás szabta keretek között a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a releváns jogszabályi rendelkezéseket felhívta, azokat megfelelően alkalmazta, ítéletének indokolásában döntése indokait részletesen kifejtette, amellyel a másodfokú bíróság - annak részbeni kiegészítése mellett - egyetértett. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel a másodfokú bíróság az alábbiakat emeli ki.

[31] Az egységes bírói gyakorlat értelmében a felsőbb bíróság döntése az elsőfokú bíróságra kötelező (BH 2006.325; KGD 2010.64), melyből az következik, hogy a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságot a hatályon kívül helyező végzésben foglaltak kötik, és lényeges eljárási szabályt sért, amennyiben a felsőbb bíróságnak a megalapozott döntéshez szükséges iránymutatásait figyelmen kívül hagyva hoz újabb határozatot. Mindezeket azért emelte ki a másodfokú bíróság, mert a Fővárosi Ítéltábla a 3.Kf.700.098/2023/11. számú végzésében (a továbbiakban: másodfokú határozat) a kereseti kérelem jogalapját annyiban elbírálta, hogy megállapította mind a mozgásszervi rész-egészségkárosodás, mind a pszichiátriai rész-egészségkárosodás tekintetében azoknak a felperes szolgálati viszonyával (a szolgálat teljesítésével) összefüggésben való keletkezését, és a szolgálat sajátosságaival összefüggő súlyosbodását, valamint kötőerővel bírt a másodfokú bíróságnak a perelőfeltételt (minősítő, illetve kártérítési határozat hiánya) érintő, illetőleg az elévülés kérdésében elfoglalt álláspontja is, amely tehát az elsőfokú bíróságot kötötte, ezen körben már nem vizsgálódhatott, az kötelező erővel bírt (másodfokú határozat [49] bekezdése). Mindezek okán a jogalapot illetően az elsőfokú bíróság kizárólag az objektív kártérítési felelősség alóli mentesülésnek a jogszabályban meghatározott esetei körében vizsgálódhatott; amely vizsgálódása során a másodfokú határozatban foglaltak szerint a 2022. augusztus 5-én

bekövetkezett baleset kapcsán a régi Hszt. szabályait, a 2016. januárjában jelentkező pszichés károsodással összefüggésben pedig a Hszt. szabályait kellett alkalmaznia; ily módon a kárfelelősség egyes elemeinek vizsgálata (a mentesülés eseteit kivéve) a másodfokú felülbírálat tárgyát sem képezhették.

[32] A másodfokú bíróság elsőként a 2022. augusztus 5-én bekövetkezett munkahelyi balesethez kapcsolódóan érvényesülő kimentési szabályokat és az azzal összefüggésben elfoglalt elsőfokú ítéleti álláspont megalapozottságát vizsgálta. A régi Hszt. 162. § (1) bekezdése szerint a fegyveres szerv – az e fejezetben foglaltak figyelembevételével – vétkességére tekintet nélkül teljes mértékben felel azért a kárért, amely a hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonyával összefüggésben keletkezett. A (2) bekezdés értelmében mentesül a fegyveres szerv a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok, vagy kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. A (3) bekezdés szabályozása szerint nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amelyet a károsult vétkes magatartása idézett elő.

[33] A régi Hszt. 162. § (2) bekezdésében megfogalmazott működési kör a munkáltatónak a felelősség alóli mentesülésével áll szoros összefüggésben. A kimentés alapja ugyanis az, hogy a szolgálati jogviszonnyal összefüggésben keletkezett kár olyan okból következett be, amely nincs kapcsolatban a munkáltató működésével, és azt a munkáltató nem is háríthatta el. A kimentésnek az említett körre való korlátozásából következik, hogy ha a kárt a munkáltató működési körébe eső ok idézte elő, a munkáltató felelőssége akkor is fennáll, ha az előidéző ok nem volt elhárítható.

[34] A másodfokú bíróság rámutat: a töretlen ítélkezési gyakorlat szerint általában a munkáltató működési köréhez tartoznak a munkáltató által feladatai során kifejtett tevékenységgel összefüggő magatartásból, a használt anyag, felszerelés, berendezés és energia tulajdonságából, állapotából, mozgásából és működéséből eredő okok. Személyi magatartáson mindazoknak a személyeknek a magatartását is érteni kell, akiknek jelenlétét a munkáltató lehetővé tette (saját és más munkáltató munkavállalói, hatósági kiküldöttek stb.). A működési kör az ellenőrzési körnél jóval tágabb fogalom, így a munkáltató számára szűkebb kimentési lehetőséget biztosít a kárfelelősség alól, miután a fegyveres szervek (rendvédelmi szervek) tevékenysége működése körében nemigen merülhet fel olyan tevékenység-rész, amely nem esik bele a munkáltató működési körébe. A munkáltató baleset esetén a kártérítési felelősség alól csupán annak bizonyításával mentesül, ha a kárt a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok, vagy kizárólag a károsult dolgozó elháríthatatlan magatartása okozta.

[35] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a 2022. augusztus 5-én a felperest ért balesettel összefüggésben a munkáltató mentesülése a kártérítési felelősség alól fel sem merülhetett. A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítható, hogy a felperes gerincbántalmai a munkahelyen gyakorlatilag köztudomásúak voltak, illetőleg azt a felperes a töltő-ürítő láda odébb tolására vonatkozó parancs kiadását követően tanú1 előljárójának is jelezte (felperes személyes előadása, tanú3, tanú4 és tanú5 tanúvallomása). A

tényállást és a bizonyítási eljárás eredményét alkalmatlanul támadó fellebbezés és a rendelkezésre álló peradatok alapján az is megállapítható, hogy bár az EÜ Törzskönyvet az alapellátó orvos tartja magánál, így az előjáró annak tartalmát nem ismeri, ugyanakkor – alperes által is elismerten – a szolgálati orvosi törzskönyvben szerepel a 2011. március 22-i bejegyzés, amely szerint a felperest derékfájdalom miatt a helységli sebészetben ellátták; amely egészségügyi irat a szolgálati út betartásával (tanúl előjárón keresztül) került felterjesztésre az illetékes szervezeti egységhez. Ily módon a helytálló elsőfokú ítéleti megállapítás szerint a töltő-ürítő láda arrébb tolására vonatkozó utasítás kiadásakor tanul előjáró tudomással bírt a felperes gerincproblémájáról, amelyre a munkafolyamat megkezdése előtt a felperes figyelmeztette is. Mindezek kapcsán pedig nem lehet eltekinteni annak vizsgálatától, hogy az alperes a szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági követelményeknek a perbeli esetben mennyiben tett eleget, amely követelményekre ítéletében az elsőfokú bíróság – jogszabályi rendelkezések felhívása nélkül – csupán érintőlegesen utalt.

[36] A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) – amely a preambuluma szerint valamennyi, Magyarországon munkát végzőre vonatkozik - perbeli időszakban is hatályos 2. § (2)-(3) bekezdésében az alapelvek között rögzíti, hogy a munkáltató felelős az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért. A munkavállalók munkavédelmi kötelezettségei nem érintik a munkáltató felelősségét. Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósulásának módját – a jogszabályok és a szabványok keretein belül – a munkáltató határozza meg. Ugyanezen törvény 54. §-ának (7) bekezdés a) és c) pontja úgy rendelkezik, hogy az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles a szükséges utasításokat és tájékoztatást a munkavégzést megelőzően a munkavállalónak megadni, és a munkavégzés körülményeihez igazodó, illetve az azzal összefüggő veszélyek figyelembevételével megfelelő munkaeszközöket biztosítani. Ezen túlmenően az Mvt. 50. §-a értelmében a munkavállaló csak olyan munkával bízható meg, amelynek ellátására egészségileg alkalmas, rendelkezik az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretekkel. A 41. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy anyagot, terméket mozgatni csak az anyag, termék tulajdonságainak megfelelő, arra alkalmas eszközzel, a kijelölt helyen és módon, a súly- és mérethatárok megtartásával szabad. Ezen rendelkezésekkel összhangban áll a perbeli időben hatályos, a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervek munkavédelmi feladatai, valamint foglalkozás-egészségügyi tevékenysége ellátásának szabályairól szóló 70/2011. BM rendelet (a továbbiakban: 70/2011. BM rendelet), melynek 6. § (5) bekezdése értelmében a munkáltató az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos, szervezett tevékenység biztosításának módját és feltételeit – az irányítása alá tartozó szervezetekre vonatkozóan – munkavédelmi szabályzatban határozza meg. Ennek okán a Belügyminisztérium munkavédelmi főfelügyelője - a 4. § (2) bekezdésében szabályozott jogköre szerint - bekéri a szakirányítási feladatai ellátásához szükséges munkavédelmi tárgyú dokumentumokat, így különösen az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos szolgálatellátás, munkavégzés személyi és tárgyi feltételeivel kapcsolatos jelentéseket (70/2011. BM rendelet 4. § (2) bekezdés d) pontja); valamint a BM munkavédelmi feladatokért felelős szervezeti egység vezetője – a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően – munkavédelmi feladatokat határozhat meg a rendvédelmi szervek részére (70/2011. BM rendelet 4. § (4) bekezdés).

[37] Mindezek tükrében tehát - az elsőfokú bíróság okfejtésével szemben - nem annak volt jelentősége, hogy egy ekkora méretű és súlyú láda odébb tolása köztudomásúan veszélyt, egészségügyi kockázatot rejt (rejthet) magában, hanem annak, hogy a munkáltató az Mvt.-ben és a 70/2011. BM rendeletben foglalt munkavédelmi kötelezettségeinek eleget tett-e; ebből az következik, hogy minden alapot nélkülöz az alperes azon fellebbezési hivatkozása, mely szerint a felperest azért nem kellett kioktatnia és az érintett munkavégzés veszélyeire figyelmeztetnie, mert a láda köztudomásúan nehéz. A perbeli adatok egyértelműen alátámasztották, hogy a felperes sérülésével járó munkafolyamat kapcsán a munkáltató (illetőleg a nevében eljáró, a láda odébb tolására utasítást adó előljáró) semmit nem tett az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeinek megvalósításáért, a láda eltolásának mikéntjére, végrehajtásának módjára vonatkozó utasítást, illetőleg annak kockázatait, esetleges egészségügyi veszélyeit feltáró tájékoztatást a munkavégzést megelőzően az azt végrehajtóknak – köztük a felperesnek – nem adott, ilyenre az eljárás során maga sem hivatkozott; a megfelelő körütekintés hiányát a felperesen kérte számon. Nem volt figyelemmel a felperes egészségügyi állapotára és arra a munkavédelmi szabályra sem, hogy anyagot csak az anyag tulajdonságainak megfelelő és arra alkalmas eszközzel meghatározott módon, a súly- és mérethatárok figyelembevételével szabad mozgatni. Ez alól nyilvánvalóan nem mentesíti, hogy saját előadása szerint az ilyen jellegű munkálatokra külön szakcéget igénybe venni nem szokott, azt a hivatásos állományúakkal láttatja el; ez a felelősségét és a munkavédelmi szabályok betartásának számon kérhetőségét növelő tényező.

[38] A felperes a töltő-ürítő láda arrébb tolásával kétséggkívül nem a szolgálati beosztásába (vizsgáló) tartozó, hanem azon kívüli, ám a szolgálati jogviszonyával összefüggő feladatot látott el, amely éppen emiatt (is) fokozottan megkövetelte volna a munkaművelet biztonságos végrehajtására vonatkozó szabályok kidolgozását és azok ismertetését. A felperes 2022. augusztus 5. napján elszenvedett balesete a munkahelyen, munkaidőben (szolgálatteljesítési időben) történt, az előljárója utasítására végrehajtott, a szolgálati beosztásához nem tartozó feladat ellátása közben; a munkafolyamat elvégzése tehát az alperes szervezésében, utasítására került lebonyolításra, aki viszont ezen veszélyes munkafolyamat elvégzéséhez semmiféle eszközt nem biztosított, annak végrehajtási módjáról és esetleges veszélyeiről tájékoztatást nem adott. Mindezen körülmények kétséget kizáró módon a munkáltató működési körébe tartozóak voltak, és a munkavédelmi szabályok olyan kirívó mértékű megsértését jelentik, amely fel sem veti a munkáltatónak a kárfelelősség alóli mentesülése lehetőségét; a másodfokú bíróság megítélése szerint még azon esetben sem, amennyiben a munkáltató nem tudott volna a felperes gerincbántalmairól, a szóban forgó művelet ugyanis - a biztonságos és egészséget nem veszélyeztető munkavégzés feltételeinek biztosítása nélkül - egy teljesen egészséges munkavállaló esetében is komoly sérülési kockázatokat rejt, a munkavédelmi kioktatási kötelezettség továbbá nem ahhoz igazodik, hogy a munkavállaló egészséges-e. Az pedig, hogy a felperes a balesetet követően még 4 évig a munkaalkalmassági vizsgálatokon alkalmas minősítést kapott, nem befolyásolja az egészségkárosodás igazságügyi szakértői véleménnyel alátámasztott tényét és mértékét, kimentésre nem alkalmas.

[39] A másodfokú bíróság megítélése szerint a jogviszony speciális jellege sem hagyható figyelmen kívül, vagyis az, hogy a rendvédelmi szerveknél dolgozó hivatásos állományúak szoros függelmi rendben látják el feladataikat, így esetükben korántsem természetes metódus egy parancs, egy utasítás megtagadása, ezért is kellett volna

érvényesülnie a munkavédelmi szabályok megtartásának, a munkavédelmi kioktatásnak, amely ismeretek birtokában kerülhetett volna javarészt a felperes abba a helyzetbe, hogy felmérje, meglévő gerincproblémái mellett végrehajtja-e az utasítást, avagy azt jogosult az Mvt. 63. § (1) bekezdése alapján megtagadni, ám a munkáltató a munkavédelmi szabályokat olyan súlyosan megszegte, hogy a felperes ezen mérlegelési helyzetbe nem kerülhetett. Nem kétséges - és az elsőfokú bíróság is helyesen állapította meg -, hogy a kár a munkáltató működési körén belül következett be, ily módon fogalmilag kizárt, hogy a kárt kizárólag a károsult, azaz a felperes elháríthatatlan magatartása okozta volna, az fel sem merülhetett.

[40] Az alperes hivatkozott a Hszt. 162. § (3) bekezdésének kármegosztási szabályára, amely szerint nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amelyet a károsult vétkes magatartása idézett elő. Ebben a körben a 70/2011. BM rendelet 21. § (2) bekezdésében foglaltakat jelölte meg, mely szerint a személyi állomány tagja a szervezett munkavégzés során vagy szolgálati kötelemekkel összefüggésben elszenvedett balesetét haladéktalanul bejelenti a szervezett munkavégzést közvetlenül irányító szolgálati előljárónak vagy vezetőnek, aki a baleset bejelentéséről haladéktalanul tájékoztatja az állományilletékes parancsnokot és a munkavédelmi felügyelőt. Ugyanebben a körben hivatkozott a Szolgálati Szabályzat 89. § (1) bekezdés a) és g) pontjában foglaltakra. Az alperes e mulasztással összefüggésben arra mutatott rá, és a felperes vétkességét abban látta megvalósulni, hogy amennyiben már 2012. augusztusában, vagy azt követően közvetlenül elkészül a minősítő határozat, korántsem biztos, hogy sor kerül a FÜV eljárásra, végső soron a felperes jogviszonyának a megszüntetésére; elképzelhető, hogy az alperes a minősítő határozat birtokában egy megfelelő másik beosztást tudott volna a felperes részére felajánlani, melynek okán az egészségtromlás mértéke megáll vagy lelassul. A másodfokú bíróság a fentiekkel összefüggésben elsődlegesen arra mutat rá, hogy az alperes e körben nem mást, pusztán fikcióit, feltételezéseit adta elő, amelyből semmiféle konkrét megállapítás nem tehető, konkrét következtetés nem vonható le, másrészt a 70/2011. BM rendelet 21. § (3) bekezdése arról is rendelkezik, hogy amennyiben a személyi állomány tagja a bejelentési kötelezettségének balesete, vagy a személyét érintő más elháríthatatlan akadály miatt nem tud eleget tenni, a bejelentési kötelezettség a sérült balesetet észlelő munkatársát terheli, aki a felperessel a munkafeladatot együtt végrehajtó munkatárs (tanú2), illetőleg - a jogszabály kizáró rendelkezése hiányában - a feladatot kiosztó tanú1 előjáró is lehetett; adott esetben az ő mulasztásuk is megállapítható. A baleset bejelentésének elmulasztása pedig nem azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy a munkavállaló utóbb nem érvényesítheti az abból keletkező kárigényét, illetőleg a kettő közötti oksági kapcsolatot ne lehetne megállapítani, hanem azon jogkövetkezménnyel jár, hogy a hivatásos állomány tagja köteles bizonyítani, hogy a sérülés, vagy más egészségkárosodás a szolgálat ellátásával összefüggő tevékenység következménye. Ennek tükrében nem volt megállapítható a kárnak azon része, amelyet a károsult (felperes) vétkes magatartása idézett volna elő; az alperesnek az e körben előadott – konkrétumokat, tényállításokat nélkülöző - feltételezéseinek megállapítására nem voltak alkalmasak.

[41] Az alperes által a fellebbezésében sem vitatott tény (fellebbezés 4. oldal), hogy a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény megállapítása szerint a felperes 25 %-os mozgásszervi rész-egészségkárosodásából 8 % részkárosodás áll közvetlen oksági kapcsolatban a 2012. augusztus 5-én elszenvedett munkabalesettel, amellyel összefüggésben a munkáltató kárfelelőssége – az elsőfokú bíróság helytálló megállapítása szerint – fennáll, az alól magát sikeresen kimenteni nem tudta.

[42] A 2016. januárjától jelentkező pszichés károsodás és az azzal összefüggő mentesülési szabályok vonatkozásában a Hszt. rendelkezései, így annak 241. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak az irányadók. A Hszt. 241. § (2) bekezdése szerint a rendvédelmi szerv mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia, és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. A (3) bekezdés értelmében nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amelyet a károsult vétkes magatartása idézett elő. Ennek értelmében a munkáltató kártérítési felelősség alóli mentesülésének első törvényi feltétele, hogy a munkavállaló kárát a munkáltató ellenőrzési körén kívül eső körülmény okozta, amellyel a munkáltatónak nem kellett számolni, és amelyre befolyása nem volt.

[43] A munkáltató ellenőrzési körébe tartoznak mindazok a körülmények (eszközök, energia, munkavállalók), amelyeknek működésére a munkáltatónak tevékenysége során befolyása van. A munkáltató az ellenőrzési körében bekövetkezett kár megtérítése alól nem mentheti ki magát. Abban a kérdésben, hogy a károsodást előidéző ok mikor esik a munkáltató ellenőrzési körén kívül, általános – minden esetre kiterjedő – eligazítást adni nem lehet. Azonban a munkáltató ellenőrzési köréhez tartozónak kell tekinteni általában a munkáltató által feladatai során kifejtett tevékenységgel összefüggő magatartásból, a használt anyag, felszerelés, berendezés és energia tulajdonságából, állapotából, mozgatásából és működéséből eredő okokat. Személyi magatartáson mindazoknak a személyeknek a magatartását is érteni kell, akiknek jelenlétét a munkáltató lehetővé tette (saját és más munkáltató munkavállalói, hatósági kiküldöttek, üzletfelek, látogatók stb.).

[44] A károkozó körülmény a munkáltató ellenőrzési körén kívüli, ha az a munkáltató által nem befolyásolható, és arra nem képes hatást, befolyást gyakorolni. Az ellenőrzési körön kívül eső körülményeket sem lehet tételesen felsorolni, azonban ilyen körülménynek tekinthetők mindenekelőtt a vis maior hagyományos esetei, a természeti katasztrófák: földrengés, járvány, aszály, villámcsapás stb.; továbbá bizonyos politikai-társadalmi események (mint például háború, forradalom, felkelés, szabotázs); ide sorolhatók ezen kívül meghatározott állami intézkedések: behozatali-kiviteli tilalmak, devizakorlátozások, és ebbe a körbe tartozhatnak adott esetben súlyos üzemzavarok. Nem minősül azonban a munkáltató ellenőrzési körén kívül lévő oknak a saját üzemi rend szervezési vagy egyéb zavara, a fél alkalmazottainak magatartása. A munkáltató felelősség alóli mentesülése szempontjából annak van jelentősége, hogy a károsodást előidéző körülmény és a munkáltató ellenőrzési köre közötti okozati összefüggés megállapítható-e. Az ellenőrzési kör arra a körre szorítja a munkáltató kártérítési felelősségét, amelyben lehetősége, egyben kötelezettsége is a károk megelőzése érdekében szükséges intézkedések megtétele. Az ellenőrzési körön minden olyan objektív tényt és körülményt érteni kell, amelynek alakítására bármilyen lehetősége volt a munkáltatónak. Az ellenőrzési és a működési kör között átfedés is lehet, azonban a működési körbe azok a körülmények is bele tartozhatnak, amelyekre a munkáltatónak még közvetett ráhatása sincs (EBH2016.M.10.).

[45] Az okozati összefüggés megléte esetén a munkáltató a felelősség alól nem mentesülhet. Jelen esetben a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő az alperes által sem vitatott szakvéleményében megállapította, hogy a felperesnél jelentkező 20 % pszichiátriai rész-egészségkárosodásból 10 % részkárosodás áll összefüggésben a szolgálati kötelemekkel, amely a 2012. augusztus 5. napján elszenvedett baleset következménye.

[46] A fenti dogmatikai kitekintés alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság abban a tekintetben is helyes álláspontot foglalt el, hogy a felperes pszichés károsodása a munkáltató ellenőrzési körébe tartozó okkal összefüggésben következett be. A működési körben foglaltaknál kifejtettek szerint a munkahelyi baleset az alperesi „üzem” szervezési hiányosságaira és az utasítást adó elöljáró (tanú1) magatartására vezethető vissza, hiszen az nem csupán a munkáltató (tágabb) működési köréhez, hanem az annál szűkebb értelemben vett ellenőrzési köréhez is tartozó kérdés, hogy a munkavédelmi szabályok meghatározása és betartatása, az arról való kioktatás, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés körülményeinek megteremtése a munkáltató feladata; az alperes, illetve annak képviseletében a szóban forgó eseménynél utasítást adó tanú1 órsparancsnok pedig ezen szabályok teljes figyelmen kívül hagyásával járt el, arra intézkedéseket nem tett.

[47] A másodfokú bíróság a fentiekkel összefüggésben kiemeli: a munkáltató a kártérítési felelősség alól csupán annak bizonyításával mentesül, ha: a) a kárt az ellenőrzési körén kívül eső körülmény okozta; b) e körülménnyel nem kellett számolnia; c) nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa; d) a kárt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. Amint azt a munkáltatónak a munkavállalója egészségi állapotában bekövetkezett károkért való felelősség egyes kérdéseiről szóló 1/2018. (VI. 25.) KMK vélemény is kiemelte, ha a kárt a munkáltató ellenőrzési körébe eső körülmény okozta, a törvényben előírt további feltételeknek („nem kellett számolnia”, „nem volt elvárható”) nincs jelentősége (Kfv.45.044/2024/4.). Az a) -c) pontban felsorolt kimentési okoknak ugyanis együttes, egyidejű fennállása szükséges a munkáltató kártérítési felelősség alóli mentesüléséhez. Másképpen fogalmazva: amennyiben a károkozó körülmény a munkáltató ellenőrzési körén belül esik, akkor már a körülmény előreláthatóságát, illetve elkerülését és a kár elháríthatóságát nem kell vizsgálni (EBH2016.M.10.). Miután a másodfokú bíróság – az elsőfokú bírósággal egyezően – akként foglalt állást, hogy a felperes 2016. januárjától megállapított 10 %-os pszichés részkárosodását - a fentiek szerint - a munkáltató ellenőrzési körébe eső körülmény okozta, így a törvényben előírt és alperes által hivatkozott további feltételeknek jelentősége nem volt, így azt vizsgálni sem kellett, melynek tükrében továbbá teljességgel kizárt ezen kár vonatkozásában is, hogy azt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta.

[48] Az alperes a Hszt. 241. § (3) bekezdése szerinti – részbeni kimentését célzó – fordulatot a működési körben már előadott hivatkozásaira alapította azon érveléssel, hogy a felperes akkori (2012. augusztus 5-én tanúsított) magatartása, mulasztása erre a helyzetre is kihatással volt. Az alperes ezzel összefüggésben sem határozta meg, hogy a kárnak melyik az a része, amelyet a károsult vétkes magatartása idézett elő, így megtéríteni nem köteles. Fellebbezési érveléséből kitűnően e körben is a működési körben kifejtetteket tartotta fenn, vagyis azt, hogy amennyiben minősítő határozat, avagy baleseti jegyzőkönyv felvételére kerül

sor, úgy nem biztos, hogy azt FÜV eljárás és végső soron a felperes jogviszonyának a megszüntetése követi.

[49] A másodfokú bíróság ezen feltételezések körében álláspontját korábban már kifejtette, amelyeket jelen vonatkozásban is irányadónak tekint. Az a fellebbezési érvelés pedig nem értelmezhető, illetve iratellenes, mely szerint szakértőileg nem bizonyítható, hogy a felperes valamennyi pszichológiai panasa a szolgálati jogviszonyával összefüggésben keletkezett (fellebbezés 11. oldal), miután az alperes által sem vitatott perbeli igazságügyi orvosszakértői vélemény sem erről szól, hanem azt állapította meg, hogy a felperes 20 % pszichiátriai rész-egészségkárosodásából 10 % áll összefüggésben a szolgálati kötelemekkel (az ezen felüli rész pedig valóban a felperes személyiségvonásaival, szenzitív-paranoid személyiséggel áll kizárólag összefüggésben), amely megállapítást egyébiránt a fellebbezésében az alperes is nem vitatott tényként kezel (fellebbezés II/1/1. pont 4. bekezdés), egyezően a 8% mozgásszervi rész-egészségkárosodással, s amely oksági kapcsolat vitatása a másodfokú határozat kötőerejénél fogva egyébként sem lehetett már vitatott. Az elsőfokú bíróság ezen károsodással összefüggésben is helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy annak viselése alól az alperes nem mentesülhet, mert az nem eshetett az ellenőrzési körén kívül.

[50] Összegezve: a szóban forgó káresemények a munkáltató működési és ellenőrzési körén is belül esnek (MK. 29. számú állásfoglalás; 1/2018. (VI. 25.) KMK vélemény). Mindezekre figyelemmel az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság megismételt eljárásban hozott döntése a munkáltató kártérítési felelősségének jogalapja körében – amelynek vizsgálata már csupán a munkáltató kártérítési felelősség alóli mentesülésére szorítkozhatott – helytálló volt, az alperes objektív kárfelelőssége a bekövetkezett balesetért és károkért fennállt, az alól magát sikerrel kimenteni nem tudta.

[51] Az alperes fellebbezése a felperesnek a vagyoni kárigénye körében megítélt juttatásokat (elmaradt jövedelem, keresetpótló járadék, egyszeri szolgálati juttatás, jubileumi jutalom, pénzjutalom, fegyveres testületi juttatás, gyógyszerköltség) sem jogalapjában, sem azok összegaszerúségét érintően nem vitatta, így e körben a másodfokú bíróságnak vizsgálnia nem kellett. Az alperes fellebbezésében – a jogalap megállapítása esetére – a 4.000.000 forint összegű sérelemdíj csökkentését kérte, ám az alperes ezen fellebbezési petituma sem volt alapos. Arra hivatkozott, hogy a megállapított összeg eltúlzott, különös tekintettel egyrészt a jogalap körében előadottakra; másrészt arra, hogy a felperes vagyoni kártérítést, elmaradt juttatásokat és járadékot is kapott. Az ítéltábla rámutat: a jogalap körében kifejtettekre alaptalanul hivatkozott, miután a kárfelelősség, így a munkáltató magatartása és a felperesnél bekövetkezett károk közötti ok-okozati kapcsolat alól sem a munkáltató működési, sem ellenőrzési körével összefüggésben magát sikerrel kimenteni nem tudta; azt egyébként sem fejtette ki, hogy a kártérítési felelősség jogalapi kérdései milyen módon kapcsolhatók össze a sérelemdíj megítélt mértékével. Arra is megalapozatlanul hivatkozott, hogy a sérelemdíj mértéke körében figyelemmel kellett volna lennie az elsőfokú bíróságnak a felperes részére megítélt vagyoni kártérítésre. Ezen érveléssel összefüggésben az ítéltábla hangsúlyozza, hogy a vagyoni kártérítés a felperest ért vagyoni károkat kompenzálja, ezzel szemben a sérelemdíj a személyiségi jogok megsértésének a szankciója

(amely a korábban használatos nemvagyoni kártérítés jogintézményét váltotta fel), ily módon a kettő között oksági kapcsolat nem vonható, egymást nem válthatják ki.

[52] Ezen túlmenően a másodfokú bíróság a következőkre mutat rá.

[53] Mint azt az elsőfokú bíróság helytállóan idézte, a Hszt. 256. § (1) bekezdés a) pontja szerint az e törvény hatálya alá tartozók személyiségi jogainak a szolgálati viszonyral összefüggő megsértése esetén jogkövetkezményként a Ptk. vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

[54] Az alperes fellebbezésében a sérelemdíjat nem jogalapjában, hanem összecszerúságában vitatta; vagyis az elsőfokú bíróság által az e körben elvégzett mérlegelési tevékenységet.

[55] A polgári jog szabályai szerint a személyiségi jogok védelme általános, mindenkit terhelő kötelezettség. A személyiség érdekvédelme a munkajogban (a közszolgálati jogban) kiemelt jelentőségű, elsősorban a munkáltató és a munkavállaló között fennálló alá-fölérendeltség, illetve a munkáltató erőfölénye miatt. A törvény a személyiségi jogok megsértésének szankciójaként határozza meg a sérelemdíjat; amely a személyiségi jogok megsértésének vagyoni elégtétellel történő közvetett kompenzációja, és egyben magánjogi büntetése. A kártérítési felelősség szabályai szerint sérelemdíjat az a munkáltató vagy munkavállaló igényelhet, akit személyiségi jogaiban megsértettek, és ezzel okozati összefüggésben nem vagyoni sérelem érte. A sérelemdíj mértékét a bíróság egyösszegben köteles megállapítani. A bíróságnak mérlegelési jogkörében különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására kell figyelemmel lennie.

[56] Az elsőfokú bíróság ezen mérlegelési tevékenysége során, a sérelemdíj mértéke körében irányadó szempontokat ítéletének [90]-[91] bekezdéseiben részletesen számba vette. A sérelemdíj összegét növelő tényezőként vette figyelembe többek között, hogy a kialakult egészségi állapota a felperest a munkavállalásban korlátozza, hivatásos állományban tovább már nem dolgozhat, a szolgálati kötelezésekkel összefüggésben elszenvedett egészségkárosodása szolgálati karrierjét kettőtörte, figyelemmel arra, hogy balesete elszenvedése időpontjában csupán 39 éves volt, mindezzel sérült a munkavállaláshoz való joga is. A baleset a magánéletében végzett tevékenységekre is jelentős kihatással van, a balesetet követően jelentkező pszichés állapota pedig a társadalomban való részvételét nehezíti el. Pszichés funkciókárosodása az életminőség és az életvitel romlását is jelenti, életvitel, szociális kapcsolatai beszűkültek. Fontos körülményként értékelte, hogy állapota véglegesnek tekinthető, abban javulás nem várható; jelen állapotában csak minimális fizikai terheléssel járó, lehetőség szerint rendszeres testhelyzetváltoztatást lehetővé tévő munkakörben való foglalkoztatása ajánlható, és életvitelét illetően is hasonló megszorítások javasolhatók. Rendszeresen orvosi kezelésre jár, a folyamatos gyógyszeresedés is indokolt

nála. Csökkentő tényezőként értékelte, hogy a felperes és eltartott hozzátartozóinak megélhetése a továbbiakban is biztosított, ezen túlmenően a baleset, valamint a felperes pszichés megbetegedése a családi körülményeiben változást nem eredményezett.

[57] Az alperes ezen mérlegelési tevékenységet vitatta, azonban a másodfokú bíróság hangsúlyozza: az a körülmény, hogy az alperes a fellebbezésében az ítéleti mérlegelést nem tartja megfelelőnek, egy jogi álláspont, azonban az alperesnek ahhoz, hogy az elsőfokú ítélet e jogi álláspontját sikerrel támadni tudja, azt kellett volna bemutatnia, hogy az összecszerűségi meghatározás milyen érvek mentén minősül jogszerűtlennek. A fellebbezésében részletesen kidolgozva azt kellett volna kimunkálnia, hogy az elsőfokú bíróság hol vétett mérlegelési hibát, melyek azok az elemek és körülmények, amelyeket nem vett figyelembe, és melyek lennének azok az értékelést igénylő szempontok, amelyek figyelembe vétele okszerűen más összecszerűségi eredményre vezetett volna; mindezekkel azonban fellebbezésében adós maradt, így érvei alkalmatlanok voltak a mérlegelési tevékenység, és az ennek eredményeként meghatározott összecszerűség vitatására. Az elsőfokú bíróság egyébként helytállóan volt figyelemmel a jogsértés jelentős súlyára, a felróhatóság nagy mértékére, valamint a jogsértésnek (a mozgásszervi és pszichés részegységkárosodásnak) a felperesre, életvitelére, és annak a környezetére gyakorolt hatására, annak szem előtt tartásával, hogy a sérelemdíj kettős cél: egyrészt kompenzációs, másrészt magánjogi büntetés jellegű célokat szolgál. Az elsőfokú ítélet tehát e körben is megalapozott volt.

[58] Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla - az indokolás kiegészítésével - Kp. 109. § (1) bekezdése alkalmazásával az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[59] A pervesztes alperes a Kp. 35. § alapján alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése és 102. § (1) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján köteles a felperes által megjelölt (felszámított) és a jogi képviselő által kifejtett munkával arányosan, bruttó összegben számított, a pernyertes felperest megillető másodfokú perköltség megfizetésére.

[60] Az alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján személyes illetékmentes, ezért a fellebbezési eljárási illetéket (320.000 forint) a Kp. 35. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontjára és a Pp. 102. § (6) bekezdésére figyelemmel az állam viseli.

[61] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a Kp. 99. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 77. § alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[62] Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Kp. 99. § (1) bekezdése zárja ki.

Záró rész

Budapest, 2025. június 10.

dr. Németh Andrea s.k.	dr. Drávecz Margit Gyöngyvér s.k.	dr. Rác Krisztina s.k.
a tanács elnöke, előadó	bíró	bíró